

۸۰

سنت‌های تاریخ در قرآن

مؤلف: علامه شهید آیت الله سید محمد باقر صدر رحمته الله
مترجم: دکتر سید جمال موسوی اصفهانی

دفتر انتشارات اسلامی

دایره انتشارات به جامعہ مدرسین حوزہ علمیه قم

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۴۷۰-۹۳۲-۶
ISBN 978 - 964 - 470 - 932 - 6

سنتهای تاریخ در قرآن

■ مؤلف:	علامه شهید آیه الله سید محمد باقر صدر رحمته الله علیه
■ مترجم:	دکتر سید جمال موسوی اصفهانی
■ موضوع:	سنتهای تاریخ در قرآن
■ قطع:	رقعی
■ نوبت چاپ:	دوم (ویرایش جدید)
■ چاپ و نشر:	دفتر انتشارات اسلامی
■ تعداد مجلدات:	یک جلد
■ تعداد صفحات:	۳۴۴
■ تاریخ انتشار:	بهار ۱۳۸۸
■ شمارگان:	۱۰۰۰

دفتر انتشارات اسلامی

وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

مقدمه ناشر

«سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا» (۱)

«این سنت خداوند در اقوام پیشین است و برای سنت الهی، هیچ گونه تغییری نخواهی یافت».

دقت و امعان نظر در سیر حیات بشری در طول تاریخ، این واقعیت را به روشنی جلوه می دهد که بر تمام انسانها در همه دورانها، سنن الهی، فرمانروایی داشته و دارد. امتیاز سنتهای الهی بر سنتها و قوانین بشری، این است که سنتهای الهی، قوانین ثابت و اساسی تکوینی یا تشریعی بوده و هستند. و هرگز دگرگونی و تغییری در آنها رخ نداده و نخواهد داد. این قوانین، هم بر اقوام و ملت‌های پیشین، حکمفرما بوده و هم بر اقوام امروز و آینده جهان، فرمانروایی خواهند کرد.

اما سنتهای بشری، در طول تاریخ، یا به خاطر جهل و جهالت واضعین و یا به خاطر اقتضای منافع گروهی خاص و یا به خاطر خودکامگیهای خودکامان، بلهوسان و سرکشان، وضع و سپس به کلی برجسته شده و یا ضد آن سنتها، سنت شده است.

قرآن کریم بر روی سنتهای الهی در تاریخ، به سختی پای می‌فشارد و این نکته را به همگان گوشزد می‌کند که حوادث روزگار بر حسب اتفاقات نامربوط و یا تصادف صورت نپذیرفته بلکه در این زمینه، قوانین و سنتهای الهی حاکم است که باید آنها را به خوبی شناخت و بر رموز و اسرار آنها آگاهی یافت.

اهمیت بررسی تاریخ و کشف سنتهای حاکم بر آن مکرراً در قرآن کریم ذکر شده است. سپس ابن خلدون در مقدمه کتاب خود بحثهای گوناگون و متنوعی پیرامون فهم تاریخ و سنتهای آن آغاز نموده، و بعد از او مکتبها و مسلکهای متعدد و رنگارنگ، هر کدام کوشیده‌اند تا با زاویه مکتبی خاص خویش، به این مسأله نظر اندازند. آنچه در این میان، بیشتر از همه، جولان داده و گرد و خاک بپا کرده، ماتریالیسم تاریخی مارکسیسم است که مشتی خیالبافیهای علم نماست!!^{۱۰}

این مجموعه که پیرامون «سنتهای تاریخ در قرآن» است، سلسله درسهای علامه شهید آیه الله سید محمد باقر صدر رحمته الله علیه است که در حوزه علمیه نجف اشرف، تدریس و سپس توسط فاضل ارجمند دکتر سید جمال موسوی اصفهانی، به زبان پارسی برگردانده شده، و اینک پس از بررسی و ویرایش، به صورت مجموعه‌ای علمی و ارزشمند، به علاقه‌مندان معارف قرآن، تقدیم می‌گردد. امید آن‌که مورد قبول حضرت حق قرار گیرد ان شاء الله.

دفتر انتشارات اسلامی

وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

فهرست مطالب

۵	■ مقدمه ناشر
۷	■ مقدمه مترجم
۱۰	■ قانونمندی و نظام در جریانهای تاریخی
۱۳	✧ چند توضیح
۵۳	✧ دین، سنتی تاریخی
۶۹	✧ تحلیلی دیگر از جوامع متلاشی شده
۹۰	■ ضرورت تحول بنیادی در شیوه بهره‌مندی از منابع و مآخذ اسلامی
۹۶	■ درس اول: تفاوت و تنوع شیوه‌های تفسیری
۱۰۰	✧ نقص تفسیر تجزیه‌ای
۱۰۱	✧ خطر تفسیر تجزیه‌ای
۱۰۲	✧ روش تفسیر موضوعی
۱۰۲	✧ رابطه بین تفسیر موضوعی و تفسیر تجزیه‌ای
۱۰۳	✧ نقش احادیث در تفسیر تجزیه‌ای

- ☆ روش موضوعی در احادیث فقه ۱۰۴
- ☆ نقش تفسیر موضوعی در تکامل تحقیقات اسلامی ۱۰۸
- درس دوم: لزوم گسترش مباحث فقهی ۱۱۴
- ☆ ضرورت تفسیر موضوعی ۱۱۸
- ☆ همکاری بین دو روش موضوعی و تجزیه‌ای در تفسیر ۱۲۳
- درس سوم: بررسی برخی از موضوعات متنوع در قرآن ۱۲۴
- ☆ فرق بین علم تاریخ و سایر علوم ۱۳۰
- درس چهارم: نمونه‌هایی از سنتهای تاریخ در قرآن ۱۳۹
- ☆ نمونه اول ۱۴۰
- ☆ فرق بین عذاب دنیوی و عذاب اخروی ۱۴۴
- ☆ نمونه دوم ۱۴۶
- ☆ نمونه سوم ۱۴۸
- ☆ نمونه چهارم ۱۴۸
- ☆ لزوم استقرار روی حوادث تاریخی ۱۵۵
- ☆ اهمیت کشف سنن تاریخ از قرآن ۱۵۷
- درس پنجم: سه مطلب بنیادی در سنتهای تاریخ ۱۶۰
- ☆ حدود قلمرو سنتهای تاریخ ۱۶۹
- درس ششم: صحنه‌هایی که سنتهای تاریخ در آن حاکم است ۱۷۳
- ☆ نقش علت غایی در علم تاریخ ۱۷۳
- ☆ تفاوت بین عمل فردی و عمل اجتماعی در قرآن ۱۷۸

- ☆ آیا جامعه مستقل از افراد، وجود دارد؟ ۱۸۳
- درس هفتم: صورتهای متفاوت از سنن تاریخی در قرآن ۱۸۶
- ☆ کشش جاذبه زناشویی، یک سنت تاریخی ۱۹۷
- ☆ نیاز طبیعی زن و مرد به دو نوع رفتار در زندگی ۱۹۸
- ☆ دینداری، یک سنت تاریخی ۲۰۰
- ☆ میزان یک روز در اصطلاح سنتهای تاریخی ۲۰۴
- درس هشتم: تحلیل عناصر اجتماعی ۲۰۸
- درس نهم: نقش انسان در حرکت تاریخ ۲۲۰
- ☆ ضرورت هماهنگی بین حرکتهای روبنایی با حرکتهای زیربنایی
- جامعه ۲۲۳
- ☆ ایده آل گزینی در زندگی انسان ۲۲۵
- ☆ اقسام ایده آل های انسان ۲۲۸
- درس دهم: ایده آل گزینی ۲۳۷
- ☆ رفتار تاریخ با ملتهای فاقد ایده آل ۲۴۲
- ☆ نوع دوم از انواع ایده آل ۲۴۵
- ☆ نوع سوم از انواع ایده آل ۲۵۷
- درس یازدهم: خط سیر همه به سوی ایده آل مطلق ۲۵۹
- ☆ دو نوع تغییر کمی و کیفی در نتیجه ایده آل مطلق ۲۶۳
- ☆ اصول پنجگانه دین ۲۷۶
- ۱- توحید ۲۷۶

- ۲- عدل ۲۷۶
- ۳- نبوت ۲۷۷
- ۴- امامت ۲۷۸
- ۵- ایمان به روز قیامت (معاد) ۲۷۸
- درس دوازدهم: تحلیل عناصر اجتماعی ۲۸۰
- ☆ تناقض اساسی در وجود انسان ۲۸۳
- ☆ انعکاس کوتاه فکری مارکس در تضاد طبقاتی اش ۲۸۶
- درس سیزدهم: تأثیر رابطه انسان و طبیعت در رابطه انسان با انسان ۲۹۸
- ☆ بی بنیادی نقش ماتریالیسم تاریخی در تاریخ ۳۰۰
- ☆ رابطه انسان و طبیعت از دیدگاه قرآن ۳۰۱
- درس چهاردهم: بنیاد تشریعیهای ثابت و متغیر در قوانین اسلام ۳۱۵
- فهرست منابع و مآخذ ۳۳۸
- فهرست مطالب ۳۴۰